

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi

Yıl: 2016, Cilt: 17, Sayı: 3, Sayfa No: 247-268

DOI: 10.21565/ozelegitimdergisi.266140

ARAŞTIRMA

Gönderim Tarihi: 29. 03. 16

Kabul Tarihi: 21. 07. 16

Erken Görünüm: 15.11.16

Farklı Branştan İlkokul Öğretmenlerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı, Yasal Düzenlemeler ve Kaynaştırma Uygulamaları Hakkındaki Görüşleri*

Engin Yılmaz**

Eskişehir Barbaros İlkokulu

Emine Sema Batu***

Anadolu Üniversitesi

Öz

Bu çalışmada, Eskişehir'deki bir ilkokuldaki öğretmenlerin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP), yasal düzenlemeler ve kaynaştırma uygulamaları hakkındaki görüşlerinin ortaya konması amaçlanmıştır. Öğretmenlerin branşları sınıf öğretmenliği, özel eğitim öğretmenliği, okul öncesi öğretmenliği, İngilizce öğretmenliği ve rehberlik branşlarından oluşmaktadır. Çalışmanın verileri yarı-yapılandırılmış görüşme tekniğine uygun görüşme soruları hazırlanarak, gönüllü 17 öğretmen ile yapılan görüşmeler sonucunda elde edilmiştir. Görüşmeler beş ile 21 dakika arasında değişen sürelerde gerçekleşmiştir. Yapılan görüşmelerden sonra araştırma verileri betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda özel gereksinimli öğrencilerin eğitiminde yaşanan sorunlar daha çok; sınıf mevcutlarının özel gereksinimli öğrencilere göre düzenlenmemesi, eğitsel değerlendirme, tanılama ve yerleştirmede problemlerin olması, süreç içerisindeki kişilerin yeterince bilgilendirilmemesi, velilerin çocuklarının özel durumlarını kabul etmemeleri, normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli öğrencilere karşı olumsuz tutum ve davranışlar sergilemeleri üzerinde yoğunlaşmaktadır. Çalışmada ayrıca, BEP ile ilgili genel olarak bilgi sahibi olduğu, BEP geliştirme sürecinde sorumlulukların yerine getirildiği, rehberlik servisi ve okul idaresinden gerekli desteğin özel gereksinimli bireylere sağlandığı sonucu elde edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular bazı öneriler sunmuştur. Sınıf mevcutlarının azaltılması, fiziksel, öğretimsel ve davranışsal düzenlemelerin yapılması; eğitsel değerlendirme, yerleştirme ve tanılama işlemlerinin titizlikle yapılması, süreç içerisindeki herkesin bilgilendirilmesi ve destek eğitim odalarının yaygınlaştırılması durumunda kaynaştırma uygulamalarının daha başarılı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar sözcükler: Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı, kaynaştırma, yasal düzenlemeler, nitel araştırma.

Önerilen Atıf Şekli

Yılmaz, E., & Batu, E. S. (2016). Farklı branştan ilkokul öğretmenlerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı, yasal düzenlemeler ve kaynaştırma uygulamaları hakkındaki görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 17(3), 247-268.

*Bu çalışma Engin YILMAZ'ın Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde Prof. Dr. Emine Sema BATU'nun danışmanlığında hazırladığı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

***Sorumlu Yazar:* Öğr., Eskişehir Barbaros İlkokulu, Eskişehir, E-posta: enginyilmaz59@gmail.com

***Prof. Dr., Anadolu Üniversitesi Engelliler Araştırma Enstitüsü, Eskişehir, E-posta: esbatu@gmail.com

Günlük hayatımızda çevremize baktığımızda toplu taşıma araçlarında, resmi kurumlarda, sosyal hayatın gerektirdiği her yerde herhangi bir nedenden dolayı yetersizliği olan ve bu şekilde hayatını devam ettiren bireylerle karşılaşmaktadır. Bu bireyler farklı yetersizlik türünden etkilenmiş olabilmektedirler. Yetersizliği olan bireylerin her birey gibi eğitim ihtiyaçları olmaktadır. Bu bireylerin, eğitim ile ilgili gereksinimleri Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi veya özel kurumlarca özel program, özel yetişmiş personel ve özel eğitim materyalleri ile karşılanmaktadır.

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne (Resmi Gazete, 2012) göre özel gereksinimli bireyler; zihinsel yetersizliği olan bireyler, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan, dil ve konuşma güçlüğü olan, duygusal ve davranış bozukluğu olan, işitme yetersizliği olan, ortopedik yetersizliği olan, otizmli, serebral palsili, süregen hastalığı olan ve üstün yetenekli bireyler şeklinde sınıflandırılmıştır. Eripek (2007) ise özel gereksinimli bireyleri tanımlarken, "Özel eğitime gereksinimi olan çocukların çoğu çeşitli yetersizlikler gösterir. Yetersizlik, bir şeyi yapmada yeterli olmamayı, belirli bir şekilde davranmada sınırlı kapasiteyi tanımlamaktadır. Engel terimi ise, bireyin yetersizliği nedeniyle toplumun beklentilerine yanıt verememesi durumunu tanımlamaktadır. Oysa yetersizliği olan bireye gerekli bilgi ve beceriler kazandırıldığında, sosyal ve gerektiğinde fiziksel çevrede bazı değişikliklere gidildiğinde yetersizliğin engel durumuna dönüşmesi pekâlâ önenebilir" ifadelerini kullanmıştır.

Özel gereksinimli bireylerin en önemli ihtiyaçlarından biri olan eğitim ihtiyacının karşılanması için bireylerin öncelikle tanınması gerekmektedir. "Özel eğitim gerektiren bireylerin tanınması, uygun eğitim hizmetlerinden yararlanmaları açısından önemlidir. Tanılama; özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ile güçlü ve zayıf yanlarının, bireysel özelliklerinin ve ilgilerinin belirlenmesi amacıyla, tıbbi, psiko-sosyal ve eğitim alanlarında yapılan değerlendirme sürecini kapsar." (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2010).

Özel Gereksinimli Bireylerin Eğitimi

Özel gereksinimli bireylerin eğitim alma süreci Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin (Resmi Gazete, 2012) 7. ve 22.maddelerinde belirtilmektedir. Birey okul çağında değilse sağlık kurumlarındaki tarama değerlendirmelerinde yetersizlik tespit edilerek tanılama amaçlı sağlık kuruluna yönlendirilmektedir. Sağlık kurulunda bireyin tanınması yapıldıktan sonra vücut fonksiyon kayıp oranı tespit edilmektedir. Herhangi bir yetersizlik türünden en az %20 ve üzeri yetersizliği sağlık kurulunca belirlenen bireyler Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı, her ilde bulunan Rehberlik ve Araştırma Merkezi'ne (RAM) eğitsel değerlendirme ve tanılama amacıyla yönlendirilmektedir. Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nca onaylanan destek eğitim programlarından yetersizlik türüne göre Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu'nca bireye bir veya iki yıl süreli destek eğitim programı önerilip raporlaştırılmaktadır.

Okul çağına başlamış bireylerin daha önceden fark edilmemiş yetersizlikleri için, öncelikle sınıf öğretmeninin gözlem ve değerlendirmesiyle, rehberlik öğretmenin davranışsal ve akademik değerlendirmesi sonucu öncelikle okul içerisinde bazı tedbirlerin alınması ve düzenlenmesi işlemleri yapılmaktadır. Bunlar; fiziksel düzenlemeler, ek ödevlendirme, veli ile iş birliği ve eksik öğrenmelerin giderilmesi çalışmalarıdır. Alınan tedbir ve yapılan düzenlemelere rağmen sınıf seviyesi ve akranlarından anlamlı derecede farklılık gösteren bireyler sınıf öğretmeni, rehberlik öğretmeni, okul idaresi ve velinin onayı ile RAM'a yönlendirilmektedir. RAM'ın yapmış olduğu eğitsel değerlendirme ve tanılama işlemleri sonucu bireyler yaşına, yetersizlik türüne uygun eğitim kurumlarına yönlendirilmekte ve Özel Eğitim Hizmetleri Kurulu'nca yerleştirme işlemleri yapılmaktadır.

En Az Kısıtlayıcı Eğitim ve Kaynaştırma

Özel gereksinimli bireylerin eğitimi ile ilgili tanılama, yönlendirme ve uygun eğitim ortamına yerleştirme işlemleri yukarıda belirtildiği şekilde yapılmaktadır. Türkiye'de ve yurtdışında özel gereksinimli bireylerin eğitimi ile ilgili olarak en az kısıtlayıcı eğitim ortamı kavramından söz edilmektedir. En az kısıtlayıcı

eğitim ortamı “bir öğrencinin ailesi ve akranlarıyla en fazla birlikte olabileceği, aynı zamanda eğitim gereksinimlerinin en iyi şekilde karşılanabileceği eğitim ortamıdır”(Batu ve Kırcaali-İftar, 2005). Özel gereksinimli bireylerin en az kısıtlayıcı eğitim ortamından faydalanması ilkesi Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’nde (Resmî Gazete, 2012) özel eğitimin ilkeleri içinde belirtilmekte ve kaynaştırma uygulamaları en az kısıtlayıcı ortamlar içerisinde gerek gelişmiş ülkelerde ve gerekse ülkemizde en çok tercih edilen uygulamalar arasında gösterilmektedir (Diken ve Batu, 2010).

Özel gereksinimli bireylerin eğitim uygulamalarının en önemlilerinden biri kaynaştırma eğitimidir. Kaynaştırma, genel olarak “özel gereksinimli olan ve olmayan tüm çocukların genel eğitim sınıflarında, gerekli düzenlemeler ve uyarlamalar yapılarak birlikte eğitim almaları” olarak tanımlanmaktadır (Acarlar, 2013). Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nün Kasım 2014 verilerine göre eğitim alan özel gereksinimli öğrenciler arasından kaynaştırma eğitimi alanların oranının 2009-2010’da %59, 2010-2011’da %61, 2011-2012’de %70, 2012-2013’te %73, 2013-2014’te %71 olduğu görülmektedir”. Oranların her geçen yıl artması ve kaynaştırma eğitimi alanların, eğitim alan tüm özel gereksinimli öğrencilere oranının bu kadar yüksek olması bu konu üzerinde önemle durulması gerektiğini göstermektedir.

Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı eğitim kurumlarında destek eğitim odalarının ve özel eğitim sınıflarının az olması nedeniyle özel gereksinimli bireylerin eğitiminde daha çok kaynaştırma eğitimi uygulanmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı’nın Millî Eğitim İstatistikleri çalışmasındaki (MEB, 2015) 2014-2015 yılları arasında öğrenci sayılarına bakıldığında; kaynaştırma eğitimi alan ilkökul öğrenci sayısı 72.095, kaynaştırma eğitimi alan ortaokul öğrenci sayısı 89.887’dir. Ortaöğretim kademesinde kaynaştırma eğitimi alan öğrenci sayısı 20.935’tir. Okul öncesi dönemde ise özel eğitim okulu bünyesindeki anasınıflarında eğitim alan öğrenci sayısı 1.631 ve anaokullarında eğitim alan kaynaştırma öğrenci sayısı 304’tür.

Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’ne (Resmî Gazete, 2012) göre; özel gereksinimli bireyler eğitimlerini; ilköğretim, ortaöğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmekte, bu okullarda Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) geliştirme birimi oluşturulmakta, öğrencilerin eğitim performansı ve ihtiyaçları doğrultusunda BEP hazırlanmakta ve okul ve kurumlarda kaynaştırma yoluyla eğitim alacak bireylerin bir sınıfta en fazla iki özel gereksinimli birey olacak şekilde eşit olarak dağılımı sağlanmaktadır. Yine bu yönetmeliğe göre, kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden bireylerin bulunduğu sınıflarda sınıf mevcutları; okul öncesi eğitim kurumlarında özel eğitime ihtiyacı olan iki bireyin bulunduğu sınıflarda 10, bir bireyin bulunduğu sınıflarda 20 öğrenciyi geçmeyecek şekilde düzenlenir. Diğer kademelerdeki eğitim kurumlarında ise sınıf mevcutları; özel eğitime ihtiyacı olan iki bireyin bulunduğu sınıflarda 25, bir bireyin bulunduğu sınıflarda 35 öğrenciyi geçmeyecek şekilde düzenlenmektedir.

Kaynaştırma eğitimi ile ilgili alanyazın incelendiğinde; kaynaştırma eğitimi ile ilgili bazı sorunlar yaşandığı görülmektedir. Turhan (2007) yapmış olduğu araştırmada, normal gelişim gösteren öğrencilerin çoğunun, kaynaştırma uygulamasına olumlu bakmadıklarını ve kaynaştırma öğrencilerinin genel eğitim sınıflarında bilgi ve becerileri tam olarak edinemeyecekleri görüşünde olduklarını belirtmiştir. Başka bir çalışmada da Şekercioğlu (2010) branş öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerinin normal sınıflarda bulunmasından memnun olmadıklarını ve bu öğrencilerle iletişim problemi yaşadıklarını, öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarıyla ilgili bilgi eksiklikleri olduğunu ve yardıma ihtiyaç duyduklarını tespit etmiştir. Benzer şekilde Önder’in (2007) yapmış olduğu araştırmaya katılan öğretmenlerin sadece 10 tanesi kaynaştırma uygulamaları hakkında olumlu görüş bildirirken geri kalan 19 öğretmen kaynaştırma uygulamaları hakkında olumsuz görüş bildirmişlerdir. Akdemir Okta (2008) da kaynaştırma eğitimi ile ilgili yaşanan problemler olduğunu; 24 işitme engelli öğrencinin kaynaştırma uygulamalarına yerleştirilmeleri sürecinde Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’nde öngörülen hususların yerine getirilmediğini, kaynaştırma uygulaması yapılan 17 okulun çoğunda öğrenciler için BEP hazırlamak için BEP geliştirme birimi oluşturulmadığını, dolayısıyla öğrenciler için BEP hazırlanmadığını, hazırlanan programlarda ise önemli eksiklerin olduğunu ve birimlerin program geliştirirken dışarıdan yardım almadığını belirlemiştir. Güven (2009) de özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinde, özel gereksinimli öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesine yönelik açıklamaların olmasına

rağmen, öğretmenlerin yönetmelikteki önerileri bilmediklerini ya da nasıl uygulamaya geçirileceği konusunda yetersiz kaldıklarını belirlemiştir. Sadioğlu (2011) yapmış olduğu araştırmada, sınıf öğretmenlerinin ülkemizdeki kaynaştırma uygulamaları ile ilgili genel olarak olumsuz görüşe sahip olduklarını, kaynaştırma eğitimi konusunda yetersiz olduklarını, uzman desteği başta olmak üzere pek çok desteğe ihtiyaç duyduklarını, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimleri yetersiz bulduklarını, kaynaştırma eğitimi uygulamalarında özel gereksinimli öğrencilerin ailelerinden, görev yaptıkları okulların ve sınıfların fiziki koşullarından kaynaklanan sorunlarla beraber özel gereksinimli öğrencilerle yoğun olarak öğretim ile ilgili sorunlar yaşadıklarını ve bu süreçten duygusal olarak olumsuz etkilendiklerini belirtmiştir. Güleriyüz (2014) ise sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimini gerekli gördüğünü ancak kaynaştırma eğitiminin günümüzdeki uygulamalarına karşı olumsuz görüşleri olduğunu belirlemiştir.

Özengi yapmış olduğu araştırmada (2009), son yasal düzenlemelerle kaynaştırma uygulamalarında görev ve sorumlulukları artan rehber öğretmenlerin, yürüttükleri çalışmalara ilişkin çeşitli sorunlarla karşılaştıklarını, bu sorunlar karşısında kendilerini yetersiz hissettiklerini ve yardıma gereksinimleri olduğunu; Zeybek (2015) de, İngilizce öğretmenlerinin çoğunun kaynaştırma öğrencilerinin normal sınıflarda bulunmasından memnun olmadıklarını, öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi konusunda bilgi eksikliklerinin olduğunu ve uzmanlar tarafından bilgilendirilerek gerekli destek hizmetlerin sağlanması gerektiğini tespit etmiştir. Araştırmacı aynı zamanda, İngilizce öğretmenlerinin pek çoğunun hazırlamaları zorunlu olmasına rağmen BEP hazırlamadıkları ve sınıflarında bulunan kaynaştırma öğrencilerine İngilizce beceri ve kavramların öğretiminde kullandıkları yöntem ve teknikler konusunda güncel ve yeterli bilgiye sahip olmadıkları sonucuna ulaşmıştır. Kaya (2003), yaptığı araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenlerin kaynaştırma uygulamaları ile ilgili bilgilerinin yetersiz olduğunu, kaynaştırma uygulamalarına karşı olumlu tutum göstermediklerini ve yapılan çalışmaların yetersiz olduğu izlenimini belirgin olarak ortaya çıkarmıştır. Kamen Akkoyun (2007) da yapmış olduğu araştırmada, RAM personelinin kaynaştırma eğitimi ile bilgilerinin yeterli olduğunu ancak, uygulama boyutunda bazı sorunlar yaşadıklarını ortaya çıkarmıştır.

Yıkılmış (2006) ise yaptığı araştırmada, il milli eğitim yöneticilerinin kaynaştırma uygulamasının yasal düzenlemelerini yeterli bulduklarını, yöneticilerin çoğunun bütün engellilerin kaynaştırma uygulamasına alınması gerektiğini belirtirken, bir kısmının da sadece ortopedik engelli öğrencilerin kaynaştırmaya alınması yönünde görüş belirttiğini, yöneticilerin kaynaştırma uygulamasının engelli öğrenciye, ailesine ve normal öğrencilere moral verdiğini, sınıf öğretmenine ise bireysel farklılıklara göre öğretim yapmaları yönünde yarar sağladığını ifade ettiğini belirlemiştir.

Özel Gereksinimli Bireyler ile İlgili Yasal Düzenlemeler

Özel gereksinimli bireylerin eğitim almaları yasal düzenlemeler ve mevzuatlarla belirlenmiştir. Eğitim sürecinin her aşaması, eğitim verecek personel, eğitim ortamı ve eğitim programları bu yasal düzenlemelerde bulunmaktadır.

“Türkiye’deki yasal düzenlemeler incelendiğinde, kaynaştırmanın başarıyla uygulanması için yasal bir eksiklik bulunmadığı belirtilmektedir. Yapılması gereken, yasaların uygulanır hale getirilmesi için gerekli denetleme mekanizmasının kurulması gerektiği ifade edilmektedir” (Diken ve Batu, 2010). Özel eğitim mevzuatı ve kanuni düzenlemeler kâğıt üzerinde özel gereksinimli öğrencilerin ihtiyaçlarını düzenlemekte ve koruma altına almaktadır.

Yasal düzenlemeler ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde Çitil (2009), Türkiye’de özel eğitim hizmetlerinin Cumhuriyet döneminde sürekli bir gelişme gösterdiğini, ancak özel eğitimle ilgili daha önceden belirlenen politikalar ile uygulamalar arasında tutarsızlıklar olduğunu belirtmiştir. Göçüncü (2014) de yapmış olduğu araştırmada, araştırmaya katılan uzman ve öğretmenlerin 2003-2013 yılları arasında uygulanan özel eğitim alanına ilişkin politikalarını genelde olumlu bulduklarını; ancak eğitim içeriği ve müfredat ile ilgili olumsuz görüş belirttiklerini ifade etmiştir.

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı

Özel gereksinimli bireylerin eğitsel değerlendirme sonucu güçlü ve zayıf yönleri tespit edilmektedir. Bu bireylerin eğitimlerini ölçülebilir, sistematik ve amaca uygun bir program dâhilinde devam ettirmeleri gerekmektedir. BEP hazırlamak, özel eğitimin temel taşlarından biri olmakla beraber özel gereksinimli bireylerin eğitiminde önemli role sahiptir. BEP'in temel amacı "özel gereksinimli öğrencilere en üst düzeyde yararlanabilecekleri eğitim fırsatları sunmaktır" (Vuran, 2007). BEP'in içerisinde yer alması gereken öğeler; öğrencinin şimdiki/var olan eğitsel performans düzeyi, öğrenciye bir akademik yıl sonunda kazandırılması planlanan uzun dönemli hedefler, uzun dönemli hedeflere ulaşmak için gerekli olan kısa dönemli hedefler, başlama ve bitiş tarihleri, değerlendirme yöntemi, öğrenciye sağlanacak ek hizmetlerin nerede, ne zaman, kimler tarafından ve ne kadar süreyle verileceği gibi öğelerdir" (Kargın, 2011).

BEP ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde; Çuhadar (2006) yapmış olduğu araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin BEP hazırlanması gerektiğine inandıklarını, ancak program geliştirme, özel eğitim, kaynaştırma eğitimi ve BEP ile ilgili ders ya da kurs almaları gerektiğini tespit etmiştir. Diğer bir çalışmada ise Öztürk ve Eratay (2010), özel gereksinimli bireyler için farklı şekilde program hazırlanması gerektiğini, BEP'in öğrencilere, öğretmenlere ve velilere faydalı olduğunu, BEP hazırlarken güçlüklerle karşılaşıldığını ve BEP hazırlanırken birçok kişi ve kurumdan faydalandığını ancak öğretmenlerin BEP hazırlamada yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ortaya koymuşlardır. Kuyumcu (2011) ise BEP hazırlanması ile ilgili yaptığı araştırmada araştırmaya katılan okullarda özel gereksinimli öğrencinin performans düzeyinin belirlenmesini daha çok sınıf öğretmenlerinin, amaç yazımını ise rehber öğretmenlerin yaptığını saptamıştır. Her iki öğretmenin de çeşitli nedenlerle öğrencinin performansını değerlendirmede, amaç yazımında, ailelerle birlikte çalıştıklarını, bununla birlikte destek hizmetleri ile öğretimin ve öğretimsel uyarlamaların planlanması ve uygulanmasında, ilgili kaynaklara ulaşmada, amaçların değerlendirilmesinde ve öğrencinin sınıfa kabulünde sorun yaşadıklarını belirlemiştir.

İlkokul ve ortaokul kademesindeki kaynaştırma eğitimi ile ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında; öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine ilişkin olumlu görüşlerinin yanında genelde olumsuz görüş bildirdikleri, BEP geliştirme sürecinde sıkıntılar yaşadıkları, normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli öğrencilerle ilgili olumsuz görüş bildirdikleri, öğretmenlerin bilgi eksikliğini gidermek için hizmet içi eğitim kurslarının yapılması gerektiği ortaya çıkmıştır. Özel gereksinimli öğrencilerin eğitimini düzenleyen yasal düzenlemeler ile ilgili yapılan çalışmalarda; teoride yapılması gerekenler ile uygulama arasında farklılıklar bulunduğu anlaşılmaktadır. BEP ile ilgili yapılan araştırmalarda da, bu konuda öğretmenlerin yeterli bilgilerinin olmadığı, bilgi eksikliğini giderilmesi amacıyla hizmet içi eğitime ihtiyaç duydukları, sınıflarda fiziksel ve öğretimsel uyarlamalar yapılması gerektiği, rehber öğretmenden destek aldıkları fakat rehber öğretmen eksikliğini giderilmesi gerektiği ve destek eğitim odasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

2012 yılında kamuoyunda 4+4+4 eğitim sistemiyle bilinen yeni sistemle birlikte okullarda dönüşüm gerçekleşmiştir. Bu dönüşümle birlikte ilköğretim okulları ilkokul ve ortaokul kademelerine ayrılmıştır. Özel gereksinimli öğrencilerin eğitimi ile ilgili yapılan çalışmaların ilköğretim kademesinde daha ağırlıklı olduğu görülmektedir. Ayrıca ilkokullarda İngilizce dersinin zorunlu olmasıyla birlikte özel gereksinimli öğrencilere İngilizce öğretmenleri de katkı vermeye başlamıştır. Alanyazında yapılan çalışmalar sınıf öğretmenlerinin, okul öncesi öğretmenlerinin, beden eğitimi öğretmenlerinin, sosyal bilgiler öğretmenlerinin, İngilizce öğretmenlerinin, rehber öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimi ve BEP hakkındaki görüş ve önerilerini belirlemeye yöneliktir. Bu çalışmada da bir ilkokulda görevli farklı branşta öğretmenlerin (özel eğitim sınıf öğretmeni, rehber öğretmen, okul öncesi öğretmeni, sınıf öğretmeni ve İngilizce öğretmeni) BEP, yasal düzenlemeler ve kaynaştırma uygulaması hakkındaki görüş ve önerilerini belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaçla bir ilkokulda görev yapan farklı branşta öğretmenlerin genel olarak ülke bazında ve özel olarak da okul bazında özel eğitim ile ilgili yapılan çalışmalar hakkındaki görüş ve önerileri alınmıştır. Araştırma sonuçlarının bir ilkokulun görüş ve önerilerini yansıtmakla birlikte, aynı kademedeki eğitim kurumlarına veya farklı

kademelerdeki eğitim kurumlarına ve özel gereksinimli bireylerin eğitimi ile ilgili kişilere katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın amacını bir ilkokuldaki farklı branştan öğretmenlerin BEP, yasal düzenlemeler ve kaynaştırma uygulamasına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi oluşturmaktadır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

a) İlkokulda çalışan farklı branştan (sınıf öğretmenliği, rehberlik, özel eğitim öğretmenliği, okul öncesi öğretmenliği ve İngilizce öğretmenliği) öğretmenlerin genel olarak özel gereksinimli öğrencilerin eğitimi ve BEP hakkındaki görüşleri nelerdir? b) İlkokulda çalışan farklı branştan (sınıf öğretmenliği, rehberlik, özel eğitim öğretmenliği, okul öncesi öğretmenliği ve İngilizce öğretmenliği) öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilerin eğitimi ile ilgili yasal düzenlemeler hakkındaki görüşleri nelerdir? c) İlkokulda çalışan farklı branştan (sınıf öğretmenliği, rehberlik, özel eğitim öğretmenliği, okul öncesi öğretmenliği ve İngilizce öğretmenliği) öğretmenlerin kaynaştırma uygulamaları hakkındaki görüşleri nelerdir?

Bu araştırma sonuçlarının; bir ilkokuldaki öğretmenlerin BEP'in hazırlanması, uygulanması, değerlendirilmesi; kaynaştırma eğitimi ile ilgili bilgi, düşünce, yeterlilikleri, uygulamaları ve karşılaştıkları güçlüklerle ışık tutması; özel gereksinimli öğrencilerin eğitimi ile ilgili yasal düzenlemelerin yeterli olup olmadığı, eksik yönlerin ne şekilde tamamlanabileceği konularında öğretmenlere, idarecilere ve alanyazına katkı sağlaması beklenmektedir. Alanyazında farklı branştan öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilerin eğitimi düzenleyen yasal düzenlemeler, kaynaştırma eğitimi ve BEP ile ilgili görüş ve önerilerinin hepsinin bir arada bulunduğu çalışma bulunmamaktadır. İlkokulda sadece sınıf öğretmenleri değil, ayrıca, rehberlik öğretmenleri, okul öncesi öğretmenleri, özel eğitim sınıf öğretmenleri (özel eğitim sınıfı bulunan okullarda) ve İngilizce öğretmenleri de görev yapmaktadır. Özel gereksinimli öğrenciye okul öncesi dönemden başlamak üzere her branştan öğretmenin katkısı bulunmaktadır. Ayrıca bu çalışma, özel gereksinimli bireylerin eğitiminde önemli yeri olan BEP'in geliştirilmesi, kaynaştırma eğitimi uygulamaları ve yasal düzenlemeler hakkında okulda bulunan farklı branştan öğretmenlerin (sınıf öğretmenliği, rehberlik, özel eğitim öğretmenliği, okul öncesi öğretmenliği ve İngilizce öğretmenliği) görüşleri alınarak okuldaki eğitimcilerin bakış açısını ve görüşlerini yansıtması açısından önem arz etmektedir. Araştırmanın yapıldığı okul hakkındaki bilgiler bölümünde değinildiği gibi okulda zihinsel yetersizlik ve otizm tanısı almış bireylere yönelik özel eğitim sınıfı olması, destek eğitim odası olması ve kişi ve kurumlarca bilimsel araştırmaların yapılması da bu okuldaki eğitimcilerin görüşlerinin alınması konusunda önemli olmaktadır. Bir ilkokulda çalışan farklı branştan öğretmenlerin özel gereksinimli bireylerin eğitimi ile ilgili görüş ve önerilerinin ortaya koyulduğu bir çalışma olduğundan; özel gereksinimli bireylerle çalışan öğretmen ve idarecilere, kaynaştırma eğitimiyle ilgili alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Bu bölüm, araştırmanın modelini, araştırmanın yapıldığı okulun ve öğretmenlerin özelliklerini, veri toplama aracının geliştirilmesini, araştırma verilerinin toplanma sürecini, toplanan verilerin dökümünü ve analizini içermektedir.

Araştırma Yöntemi/Modeli/Deseni

Bu çalışma ile Eskişehir ili Tepebaşı ilçesinde bir ilkokulda görevli sınıf, okul öncesi, özel eğitim, İngilizce ve rehberlik öğretmenlerinin BEP, yasal düzenlemeler ve kaynaştırma uygulamaları hakkındaki görüşlerinin ortaya konması amaçlanmıştır ve betimsel yöntem kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem/Çalışma Grubu

Araştırmada Eskişehir ili Tepebaşı ilçesinde ilkokul düzeyinde kaynaştırma öğrencisi bulunan, sınıf öğretmeni, okul öncesi öğretmeni, İngilizce, özel eğitim ve rehberlik branşlarından öğretmenlerin olduğu, öğrenci ve öğretmen sayısı fazla olan, geçmişte kaynaştırma öğrencileriyle ilgili çalışmalar yapılmış bir ilkokul seçilmiştir. Okulun öğrenci sayısı 1140'dır. Okulda 51 öğretmen ve 34 özel gereksinimli öğrenci bulunmaktadır

ve bu öğrencilerden 17'si özel eğitim sınıfına, 17'si ise kaynaştırma eğitimine devam etmektedir. Kaynaştırma öğrencilerinden 11'i hafif düzeyde zihinsel yetersizliğe sahiptir ve ikisinin işitme yetersizliği, ikisinin dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, ikisinin dil ve konuşma güçlüğü tanısı bulunmaktadır. Son beş yıldaki özel gereksinimli öğrenci sayısı özel eğitim sınıflarında ortalama 14, kaynaştırma eğitiminde 15'tir. Okulda ilgili müdür yardımcısı başkanlığında rehberlik öğretmeni, sınıf öğretmeni, branş öğretmenlerinden ve öğrencinin velisinden oluşan BEP Geliştirme Ekibi bulunmaktadır. BEP Geliştirme Ekibi eğitim öğretim döneminin başında özel gereksinimli öğrenciler için BEP hazırlamakta ve süreç içerisinde takibini yapmakta ve öğrencinin gelişim durumuna göre de yeniden gözden geçirme çalışmaları yapmaktadır.

Tablo 1

Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Özellikleri

Özellikler	Sayı
Cinsiyet	
Kadın	12
Erkek	5
Branş	
Sınıf Öğretmenliği	10
Özel Eğitim Sınıf Öğretmenliği	2
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	2
Okul Öncesi Öğretmenliği	2
İngilizce Öğretmenliği	1
Öğretmenlikteki Hizmet Yılı	
6-10 Yıl	2
11-15 Yıl	7
16-20 Yıl	5
21-25 Yıl	3
Okuldaki Hizmet Yılı	
0-3 Yıl	12
4-7 Yıl	3
8-11 Yıl	2
Dersine Girdiği Sınıf Mevcudu	
Rehberlik Branşı	2
0-10 Öğrenci	2
11-20 Öğrenci	2
21-30 Öğrenci	5
31-40 Öğrenci	6
Özel Eğitim, Kaynaştırma, Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı	
Konulu Hizmet İçi Eğitim Alma Durumu	
Evet	11
Milli Eğitim Bakanlığı'nın hizmet içi eğitim kursu	10
Milli Eğitim Bakanlığı'nın hizmet içi eğitim kursu ve özel kurs	1
Hayır	6
Öğrenim Durumu	
Lisans	15
Yüksek Lisans	1
Lisans Tamamlama	1

Araştırmaya katılan öğretmenlerle ilgili kişisel bilgiler Tablo 1'de yer almaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin 12'si kadın, beşi erkektir. Branş dağılımına göre, öğretmenlerin 10'u sınıf öğretmenliği mezunu, ikisi özel eğitim sınıf öğretmenliği, ikisi rehberlik öğretmenliği mezunu, ikisi okul öncesi öğretmenliği mezunu ve biri de İngilizce öğretmenliği mezunudur. Öğretmenlerin mesleki deneyimleri ortalama 16 yıldır. Öğretmenlerin hepsi okulun kadrolu öğretmenidir ve öğretmenlerin okuldaki hizmet yılı ortalaması ise üç yıldır.

Öğretmenlerin dersine girdiği sınıf mevcutları (iki öğretmen rehber öğretmeni olduğundan sabit sınıfı bulunmamaktadır, iki öğretmen de özel eğitim sınıf öğretmeni olduğundan birinin yedi öğrencisi, diğerinin dört öğrencisi bulunmaktadır) ortalama 26'dır.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada Eskişehir ili Tepebaşı ilçesinde bir ilkokulda görevli farklı branştan öğretmenlerin BEP, yasal düzenlemeler ve kaynaştırma uygulamaları hakkındaki görüşlerinin ortaya konması amacıyla gönüllü 17 öğretmen ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniğine uygun alanyazında yer alan kaynaklar ve yapılan çalışmalar incelenerek görüşme soruları oluşturulmuş ve uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzmanların görüşlerinin pratik bir şekilde alınabilmesi için uzman değerlendirme formu oluşturulmuş ve bu formlar alandan dört uzmana; incelenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla gönderilmiştir. Formların gönderildiği uzmanlar özel eğitim alanında doktora derecesine sahiptirler ve betimsel çalışmalarla ilgili deneyimli kişilerdir. Uzmanlar soruların konuyu kapsayıp kapsamadığını, anlaşılır ve açık olup olmadığını inceleyip değerlendirerek araştırmacıya görüşlerini göndermiştir. Araştırmacı görüşme sorularını uzmanlardan gelen geri bildirimleri de dikkate alarak yeniden düzenlemiştir.

Soruların öğretmenler tarafından açık ve anlaşılır olup olmadığını tespit etmek amacıyla bir öğretmen ile pilot görüşme yapılmıştır. Pilot görüşmede gerçek görüşmede de kullanılan; görüşme kılavuzu, sözleşme, kişisel bilgi formu (Bkz. Ek A) ve görüşme soruları (Bkz. Ek B) kullanılmıştır. Görüşmede, konuşma hızında yazılı kayıt yapılamayacağı belirtilerek ses kaydı yapılması kararlaştırılmış ve bunun izni de imzalatılan sözleşmeyle katılımcı öğretmenden alınmıştır. Gerçekleştirilen pilot görüşmeyle sorulan soruların öğretmen tarafından anlaşılır olduğu belirlenmiş ve pilot görüşmeden sonra görüşme sorularına son şekli verilmiştir.

Verilerin Toplaması ve Analizi

Araştırmanın yapıldığı okulda çalışmanın gerçekleştirilebilmesi için ilgili okul idaresiyle görüşme yapılmış, gerekli izinlerin alındığı, gönüllü öğretmenlerle uygun zamanlarında okul iş ve işleyişini aksatmayacak şekilde görüşme yapılacağı söylenmiştir. Okul idaresine bilgi verildikten sonra öğretmenler odasında tüm öğretmenlerin bulunduğu bir teneffüste çalışma hakkında bilgi verilmiş, gönüllü olarak katılmak isteyen öğretmenlerin isimleri belirlenmiştir. Okuldaki farklı branşlardan öğretmenlerin görüşleri alınması amaçlandığından toplam öğretmen sayısının her branş bazında 1/3'ü yani 10 sınıf öğretmeni, iki özel eğitim sınıf öğretmeni, bir İngilizce öğretmeni, iki okul öncesi öğretmeni ve iki rehberlik öğretmeni olmak üzere toplamda 17 öğretmen belirlenmiştir.

Araştırmanın verileri 06.04.2015 ile 27.04.2015 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu sınıf öğretmenidir. Sınıflarının branş derslerinde sınıf öğretmenleri uygun olduklarını belirttikleri için sınıf öğretmenleriyle görüşmeler bu saatlerde gerçekleştirilmiştir. Diğer öğretmenlerle ise uygun oldukları zaman dilimlerinde görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler sırasında her öğretmen için birer tane kişisel bilgi formu, görüşme kılavuzu, sözleşme, görüşme sorularının olduğu evraklar, ses kayıt cihazı ve tükenmez kalem kullanılmıştır. Görüşmeler beş ile 21 dakika arasında değişen sürelerde gerçekleşmiş ve ortalama sekiz dakika sürmüştür. Öğretmenlerin isimleri yerine Ö1, Ö2, Ö17 gibi kodlar verilmiştir.

Yapılan görüşmelerden sonra; araştırma verileri betimsel analiz tekniği ile çözümlenerek dökümü yapılmıştır. "Betimsel analiz, derinlemesine analiz gerektirmeyen verilerin işlenmesinde kullanılır. Betimsel analizde elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır" (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Görüşme dökümleri sonucunda ortaya çıkan kodlar ve temaların frekansları hesaplanarak veriler sayısallaştırılmıştır.

Verilerin dökümü ve analizi aşağıdaki sırayla yapılmıştır:

a) Araştırmacı tarafından yapılan ses kayıtlarının, her öğretmen için herhangi bir değişiklik yapılmadan görüşme formuna dökümü yapılmıştır. b) Yazılı hale getirilen tüm görüşmeler incelenerek her bir soru maddesinin altında kategoriler oluşturularak Görüşme Kodlama Anahtarı oluşturulmuştur. c) Bu çalışmadan sonra, yapılan çalışmanın güvenilirliğini belirlemek amacıyla görüşmelerin %30'unu karşılayacak şekilde altı öğretmene ait görüşme kodlama anahtarı yansız atama yoluyla seçilmiştir. Mevcut kategoriler dışında kalan veriler de diğer kategorisine işaretlenmiştir. d) Farklı bir uzmana da yansız atama yoluyla belirlenen altı öğretmene ait görüşme kodlama anahtarı verilmiştir. Uzman olarak belirlenen kişi de özel eğitim alanında lisans derecesine sahip ve öğretmen olarak görev yapmaktadır. e) Araştırmacı tarafından görüşme sonuçlarının dökümünde kullanılabilir, diğer görüşmelerde de sıkça karşılaşılabilecek cevapların olduğu görüşme kodlama anahtarı uzman tarafından da görüşme kayıtları incelenerek analiz edilmiştir. f) Uzmanın yapmış olduğu değerlendirmede de araştırmacının hazırlamış olduğu görüşme kodlama anahtarının verilerin analizi için kullanılacağı konusunda hemfikir olunmuştur. Uzman tarafından yapılan öneriler dikkate alınıp görüşme kodlama anahtarına son şekli verilmiştir.

Görüşme kodlama anahtarına son şekli verildikten sonra her öğretmen ile yapılan görüşme sayısının iki katı kadar görüşme kodlama anahtarı çoğaltılmıştır. On yedi görüşme kodlama anahtarını araştırmacı, 17 görüşme kodlama anahtarını da alandan uzman kişi birbirinden bağımsız olarak doldurmuşlardır. Görüşme kodlama anahtarlarının tutarlılığı ayrı ayrı karşılaştırılmıştır. İki uzman görüşü aynı ise Görüş Birliği, görüşler farklı ise Görüş Ayrılığı olarak işaretlenmiştir. Görüşme kodlama anahtarının güvenilirlik çalışmasında en düşük güvenilirlik 10. soruda %86.53 olarak hesaplanmıştır. 10. soruda 45 görüş birliği, yedi görüş ayrılığı bulunmaktadır. Bu sorudaki güvenilirlik oranının diğerlerinden daha düşük olmasının nedeni; soruda BEP'in daha işlevsel uygulanabilmesi için önerileri öğrenmek amaçlandığından verilen cevapların araştırmacı ve uzman tarafından farklı başlıklar altında toplanmasından kaynaklanmış olabilir. Tüm soruların güvenilirlik ortalaması %91.42 olarak hesaplanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde; bir ilkokulda görevli öğretmenlerin kaynaştırma uygulamaları hakkındaki görüşlerinin ortaya konması amacıyla; hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme soruları yoluyla toplanan verilerin betimsel analizi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bulguların sunulmasında görüşme formunda yer alan soruların sıralanması esas alınmıştır. Dökümlerden yapılan alıntılar görüşme yapılan her öğretmenin görüşme dökümlerine bir kod numarası verilerek, aşağıdaki bulguların sonuna örnek olarak yazılmıştır.

Öğretmenlere “Özel gereksinimli öğrencilerin eğitimi hakkındaki bilgileriniz nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Kendileriyle görüşülen öğretmenlerden; beşi yeterli bilgiye sahip olmadığını, dördü yasal düzenlemelerden ve mesleki yaşantıda özel gereksinimli öğrencilerle çalışarak bilgi sahibi olduğunu, üçü yeterli bilgiye sahip olduğunu, üçü yeterli bilgisinin olmadığını fakat gerektiğinde bilgi edindiğini ifade etmişlerdir. Bu soruya ilişkin bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

“Özel eğitim gereksinimi olan öğrencilerimiz ile ilgili bilgilerimize hem üniversite yıllarında hem de daha sonra öğretmen olduktan sonra hizmet içi eğitimlerle özel eğitim alanında gerekli bilgilere sahibiz.” (Ö15)

“Herhangi bir eğitim almadım. Çok fazla bi bilgim açıkçası yok bu konuda.” (Ö9)

Öğretmenlere “Daha önce bu konuda herhangi bir eğitim aldınız mı?” sorusu sorulmuştur. Kendileriyle görüşülen öğretmenlerden 11'i daha önce özel gereksinimli öğrencilerin eğitimi ile ilgili eğitim aldıklarını, altısı da daha önce özel gereksinimli öğrencilerin eğitimi ile ilgili eğitim almadıklarını ifade etmişlerdir. Bu soruya ilişkin bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

“Aldığım eğitimi de işte öğretmenliğe ilk başladığım yıllarda almıştım. Eee sadece genel hatlarıyla bir eğitimdi. Öyle çok kapsamlı bir eğitim değildi.” (Ö14)

“Özel eğitime muhtaç çocuklar için üniversitede görülen dersler dışında herhangi bir eğitim almadım.”(Ö3)

Öğretmenlere “Aldıysanız ne tür eğitimlerdi?” sorusu sorulmuştur. Kendileriyle görüşülen öğretmenlerden altısı sadece Milli Eğitim Bakanlığı’nın yerel bazda düzenlediği hizmet içi eğitim kursuna katıldığını, üçü lisans düzeyinde eğitim aldığını ve bunun yanında Milli Eğitim Bakanlığı’nın yerel bazda düzenlediği hizmet içi eğitim kursuna katıldığını, biri sadece lisans düzeyinde eğitim aldığını, biri de Milli Eğitim Bakanlığı’nın yerel bazda düzenlediği hizmet içi eğitim kursuna katıldığını ve bireysel talebiyle özel kurumlardan eğitim aldığını ifade etmiştir. Bu soruya ilişkin bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

“ Bu konuda daha önce Milli Eğitim Müdürlüğü’nün düzenlemiş olduğu özel eğitim semineri, bir de özel eğitime muhtaç çocukların eğitimi seminerlerine katıldım. İki Yalnız kaynaştırma öğrencileriyle çok fazla çalışmadığımız için bu bilgilerim çok taze değil.” (Ö8)

“Özel eğitim öğretmeniyim 11 yıllık u ve eğitimleri hakkında bilgim var bizzat birebir ben kendim çalışıyorum.” (Ö2)

Öğretmenlere “Özel gereksinimli öğrencilerin eğitimini planlayan yasal düzenlemeler hakkındaki bilgileriniz nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Kendileriyle görüşülen öğretmenlerden yedisi yasal düzenlemelerde özel gereksinimli bireyler ile ilgili düzenlemeler yapıldığını bildiğini, dördü yeterli bilgiye sahip olmadığını, ikisi Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’ni bildiğini, biri Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’ni, Özel Eğitim Kurumları Kanunu’nu ve Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu’nu bildiğini, biri Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’ni ve 573 sayılı KHK’yı bildiğini, biri 573 sayılı KHK’yı bildiğini ifade etmişlerdir. Bu soruya ilişkin bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

“İki onların u eğitim fırsatlarından yararlanmaları için gerek yapıldığını biliyorum. Her öğrenci kadar onların da yararlanabilmesi için u okulların aldığı tedbirleri biliyorum.”(Ö14)

“Açıkçası onlarla da pek bilgim yok. Yeni yeni okulda verilen bilgilerden haberimiz var. Öğretmenlere verdiği okuldan duyduğum kadarıyla var.” (Ö11)

Öğretmenlere “Yasalarda geçen BEP yapma zorunluluğu, kaynaştırma uygulaması, sınıf mevcutlarının özel gereksinimli öğrenciye göre düzenlenmesi, ölçme ve değerlendirmede yetersizlik türüne göre tedbir alınması vb. düzenlemeler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Kendileriyle görüşülen öğretmenlerden sekizi yasal düzenlemelerin mevcut olduğunu fakat uygulamada sıkıntılar olduğunu, yedisi sınıf mevcutlarının kaynaştırma öğrencisi sayısına göre düzenlenmediğini, beşi yapılan yasal düzenlemelerin olumlu olduğunu, beşi ise özel gereksinimli öğrencilerin engel türü ve derecesine uygun olarak yerleştirilmediğini ifade etmiştir. Bu soruya ilişkin bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

“Ama iş akademik düzene geldiği zaman ordan ciddi anlamda sıkıntılar yaşıyoruz. Evet, evet pratikte yetersiz kalıyor yasal düzenlemeler.”(Ö14)

“Yönetmelik olarak uygun olduğunu düşünüyorum. Fakat uygulama olarak u düzgün olduğunu düşünmüyorum. Özellikle öğrencilerin tanınmasında ee okullara yönlendirilmesinde gerçekçi yönlendirmeler ve kararlar alınmadığını düşünüyorum. ee daha çok öğrencilerin velilerin istekleri doğrultusunda öğrencilerin yönlendirildiğini düşünüyorum. İki bunun da eğitim ortamlarında sağlıklı olduğunu düşünüyorum çünkü doğru yönlendirilmedikleri için doğru eğitim alamıyorlar bence.” (Ö2)

Öğretmenlere “Özel gereksinimli öğrencilerin eğitiminde sorunlar yaşanmakta mıdır?” sorusu sorulmuştur. Kendileriyle görüşülen 17 öğretmenin hepsi özel gereksinimli öğrencilerin eğitiminde sorun yaşandığını, sekizi öğrencilerin uygun eğitim ortamına yerleştirilmesinde ve tanınmasında sorunlar yaşandığını, yedisi sınıf mevcutlarının özel gereksinimli öğrenciye göre düzenlenmemesi ile ilgili sorunlar yaşandığını, üçü öğrencilerin tanınmasında zaman kaybedildiğini ifade etmiştir. Bu soruya ilişkin bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

“Eğitim, bu tür eğitime ihtiyacı olan öğrenciler elbette sorunlarla karşılaşılıyor sınıflarda. Ee sınıf mevcutlarının kalabalık olduğu, kalabalık olduğu sınıflarda ee bu öğrencilere yeteri kadar vakit ayırlamıyor.” (Ö12)

“Özel gereksinimli öğrencilerin eğitiminde çeşitli sorunlar yaşanmaktadır. Çünkü bir defa Türkiye’de ee şöyle bir sorun var. Velilerimiz henüz özel eğitimini özel gereksinimli öğrencilerin ee yönlendirmek konusunda bazı böyle öğretmenlere veya rehber öğretmenlere herhangi bir şekilde burda belirtilen yönetmelikler çerçevesinin dışında ee ne bilim kabullenmede sorun oluyor. Aile burda diretiyor. Kabullenemiyor vee özel eğitimde çocuğunu yönlendirilmesine bir türlü kabul etmiyor.” (Ö15)

Öğretmenlere “Varsa sorunların çözümüne yönelik hangi yasal düzenlemelerin yapılmasını isterdiniz?” sorusu sorulmuştur. Kendileriyle görüşülen öğretmenlerden dördü yasal düzenlemelerin olduğunu fakat daha işlevsel ve uygulanabilir olması ile ilgili, ikisi öğrencinin seviyesine uygun eğitim ortamlarına geçişine yönelik yasal düzenleme yapılması ile ilgili, biri öğrencinin tanılanmasından itibaren eğitimin devlet eliyle yapılması ve takip edilmesi ile ilgili yasal düzenlemelerin yapılmasını istediğini ifade etmiştir. Bu soruya ilişkin bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Çocuk çok iyi tanımlanmalı ve rapor ona göre verilmeli. Ve aynı zamanda ee sınıflarında kaynaştırma öğrencisi olan sınıfın mevcudunun bu öğrenciye göre ayarlanması gerekir. O zaman sıkıntılar kesinlikle azalacaktır.” (Ö14)

“Bu sorunların çözümünde de yasal düzenlemeler tamam var ama bunların daha uygulanabilir daha işlevsel hale getirilmesi gerektiğini düşünüyorum.”(Ö4)

Öğretmenlere “Okulunuzdaki kaynaştırma uygulamasına ilişkin görüşleriniz nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Kendileriyle görüşülen öğretmenlerden; okuldaki kaynaştırma uygulamasına ilişkin personel hakkındaki görüşleri teması altında; yedisi rehberlik servisinin öğretmenlere yardımcı olduğunu, altısı öğretmenlerin üzerine düşen sorumluluğu yerine getirdiğini, dördü öğretmenlerin bazı konularda zorlandığını, biri süreç içerisinde bulunan kişiler bilinçli ve iş birliği içinde olduğu zaman kaynaştırma öğrencilerinin topluma daha iyi kazandırılacağını ifade etmişlerdir. Okuldaki kaynaştırma uygulamasına ilişkin uygulamalar hakkındaki görüşleri teması altında; dokuzu okuldaki sınıflarda kaynaştırma öğrencisinin olduğunu bildiğini, dokuzu kaynaştırma öğrencilerine yönelik BEP hazırlandığını, altısı okulun kaynaştırma uygulaması konusunda iyi olduğunu, altısı destek eğitim odasının olmasının olumlu sonuçlar ortaya çıkardığını, üçü öğrenciler ile ilgili evrak vb. gerekli prosedürlerin yerine getirildiğini ifade etmişlerdir. Okul dışı etkenlerin okuldaki kaynaştırma uygulamasına etkisine ilişkin görüşler teması altında; üçü kaynaştırma öğrencilerinin Rehberlik ve Araştırma Merkezi tarafından yönlendirildiğini bildiğini, biri Milli Eğitim Müdürlüğü ve üniversiteden yardım alındığını bildiğini ifade etmiştir. Bu soruya ilişkin bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

“Okulumuz bu konuda gerçekten yıllardan beri de şanslı, merkezi bir okul. İki okulumuzda bildiğim kadarıyla 7 tane kaynaştırma öğrencisi var. Destek eğitim odamız da u bu konuda açıldı. Çocuklara hizmet vermeye başladı. İki rehberlik servisimiz de bu konuda yardımcı oluyor. İki Milli Eğitimden olsun u üniversiteden olsun destekler alınıyor. Bu konuda okulumuzun iyi olduğunu düşünüyorum.” (Ö5)

“İki okulumuzda kaynaştırma öğrencilerimiz var. İki özel eğitim sınıflarımız da var. İki bu konuda görevli arkadaşlarımızın da ben de ellerinden geleni yaptıklarını düşünüyorum. Ancak bazı konularda zorlanıyorlar.” (Ö8)

Öğretmenlere “Kaynaştırma uygulamasında yaşanabilecek veya yaşadığınız sorunlar nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Kendileriyle görüşülen öğretmenlerden; Eğitim ortamının fiziksel yeterlikleri ve eğitim materyali ile ilgili sorunlar teması altında, kendileriyle görüşülen öğretmenlerden dokuzu sınıf mevcutlarının kalabalık olduğunu bu yüzden kaynaştırma öğrencisiyle öğretmenlerin ilgilenemediklerini, üçü fiziki donanım ve materyalin yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Veli ile ilgili sorunlar teması altında; öğretmenlerin beşi velilerin çocuklarının özel durumlarını kabullenmediklerini, ikisi velilerle iletişimsizlik olduğunu, beşi velilerin yeterli

bilgiye sahip olmadığını, beşi velinin çocuğunun eğitimi konusunda kaygı duyduğunu, beşi öğretmenlerin kaynaştırma öğrencisiyle ilgilenilmesi konusunda veli baskısına maruz kaldığını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin yaşadığı sorunlar teması altında; öğretmenlerin dördü normal öğrencilerle ilgilenmekten kaynaştırma öğrencisiyle ilgilenmeye fırsat kalmadığını, üçü BEP geliştirilmesinde sorunlar olduğunu, ikisi kaynaştırma uygulamasında sınıf öğretmenin tek başına kaldığını, ikisi sınıf öğretmeni BEP hazırlamada yetersiz kalınca rehber öğretmenin yapmak zorunda kaldığını ifade etmişlerdir. Akranları ile ilgili sorunlar teması altında; öğretmenlerin altısı normal çocukların özel gereksinimli öğrencileri dışlama, kabullenmeme gibi olumsuz tutum sergilediklerini, biri kaynaştırma öğrencilerinin olumsuz davranışlarını normal öğrencilerin model alıp sergilediklerini ifade etmiştir. Kaynaştırma öğrencisiyle yaşanan sorunlar teması altında; öğretmenlerin dördü kaynaştırma öğrencilerinin dikkat dağınığını, sınıfta problem yarattığını, biri kaynaştırma öğrencilerinin sınıf kurallarını öğrenmede zorluk çektiğini, biri kaynaştırma öğrencisinin sadece öğrenmede sorun yaşadığını, biri bedensel yetersizliği olan öğrencilerin bir şekilde idare edilebildiğini, fakat zihinsel yetersizliği olan öğrencilerde zorlanıldığını ifade etmiştir. Bu soruya ilişkin bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

“Kaynaştırmada sınıfların kalabalık olması bu yasal düzenlemelerle ilgili aslında bunları söyleyebiliriz kaynaştırma uygulamasının bulunduğu sınıfta öğrenci sayısının daha az olması gerekiyor yani yönetmelikte 35 kişiyse eğer kaynaştırma öğrencisinin bulunduğu sınıfta bence bu doğru değil daha az sayıda sınıf mevcudu olabilir ee bu okulda en büyük problem bence bu öğretmenlerin yaşadığı.” (Ö2)

“Çocuk burda tam zamanlı kaynaştırma çocukların içinde kaynasın diyoruz, ama bunlar nihayetinde benim ve sizin bakabildiğiniz gibi bakmıyor. Bunlar çocuk. Yeri geliyor bunlar alay edebiliyor, bunları yerebiliyor, çocuk bu olaydan dolayı çocuk sıkıntılar yaşayabiliyor.” (Ö12)

Öğretmenlere “Kaynaştırma uygulamasında sorunların çözümüne ilişkin önerileriniz nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Okul yönetimine öneriler teması altında; kendileriyle görüşülen öğretmenlerden sekizi sınıf mevcutlarının kaynaştırma öğrencisine göre düzenlenmesi gerektiğini, biri kaynaştırma öğrencisinin her öğretmene, her sınıfa verilmemesi gerektiğini, biri gönüllü öğretmenlere kaynaştırma öğrencileri verilmesi gerektiğini, biri kaynaştırma öğrencisi olan sınıflardaki normal gelişen öğrencilerin öğrenci sayısı olarak belli seviyede olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Öğretmene yönelik öneriler teması altında; sekizi sınıf içerisinde fiziksel, öğretimsel ve davranışsal düzenlemeler yapılması gerektiğini, dördü kaynaştırma öğrencisi ile sınıf içerisinde bire bir ilgilenilmesi gerektiğini, ikisi öğretmenlerin olumlu yaklaşım sergilemesi gerektiğini, biri kaynaştırma öğrencisinin iyi tanınması gerektiğini ifade etmişlerdir. Milli Eğitim Bakanlığı'na öneriler teması altında; öğretmenlerden 10'u veli, öğretmen ve okul idaresinin kaynaştırma ile ilgili her yönüyle bilgilendirilmesi gerektiğini, altısı destek eğitim odası uygulamasının yaygınlaştırılması gerektiğini, ikisi kaynaştırma öğrencisi olan sınıf öğretmenine yardımcı personel verilmesi gerektiğini, ikisi fiziksel donanım ve materyal desteği sağlanması gerektiğini biri de sınıfında özel gereksinimli öğrenci bulunan öğretmene %25 daha fazla ek ders ödemesi uygulaması yapılmalı şeklinde önerilerini ifade etmişlerdir. Bu soruya ilişkin bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

“Kaynaştırma uygulamasında sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulaması ile ilgili daha doğru eğitim almaları ee programlarının yapılmasında bireyselleştirilmiş eğitim programlarının yapılmasında ekip olarak yapılması olabilir. Ee veli okul öğretmen bir de sınıf mevcutlarının kaynaştırma öğrencisi olan sınıflarda daha az olması bunları mutlaka etkiliyordu, bunlar olabilir yani.” (Ö2)

“Yardımcı personel olabilir, veli yardımı olabilir, çünkü birebir eğitimde bizim en büyük sıkıntımız bu.” (Ö5)

Öğretmenlere “Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı hakkındaki bilgileriniz nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Bireyselleştirilmiş eğitim programı hakkında bilgim var teması altında; kendileriyle görüşülen öğretmenlerden yedisi BEP'in tanımını yapabildiğini, beşi BEP hakkında bilgisinin olduğunu, ikisi kısaca BEP dendiğini bildiğini, biri BEP'in aslında çok gerekli bir program olduğunu ifade etmiştir. BEP'in işleyişi hakkında bilgim var teması altında; beşi özel gereksinimli öğrencilerin eğitimi için kullanıldığını, ikisi belirli aralıklarla

bireysel gelişim raporu hazırlandığını, ikisi BEP geliştirilmesinde rehberlik servisinin önemli olduğunu, biri öğrenciye faydalı olabilmek için bu planın mutlaka düzenlenmesi gerektiğini ifade etmiştir. BEP ile ilgili yaşanan sorunlar hakkında bilgim var teması altında; dördü kaynaştırmada çocuğa program uygulanırken sınıfta problem çıktığını, zor olduğunu, ikisi BEP'in yapıldığını, fakat yeterince uygulanmadığını, ikisi BEP'te en büyük yükün, öğretmen ve rehberlik öğretmenine düştüğünü biri öğrenci için farklı bir zaman dilimi ayırmak gerektiğini ifade etmiştir. İki öğretmen de BEP hakkında bilgisinin olmadığını ifade etmiştir. Bu soruya ilişkin bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

“Bireyselleştirilmiş eğitim programı öğrencinin gereksinimi doğrultusunda hazırlanan eğitim programı olduğunu biliyorum. Ee bu eğitim programı doğrultusunda eğitimin planlanması gerektiğini düşünüyorum.” (Ö2)

“İ bireysel kısaca BEP diye biliyoruz biz öğretmenler u gelişimine, yeterliklerini, özrüne, derecesine göre destek eğitim programı hazırlanmış birebir yapılması gereken eğitim olarak eğitim olarak biz bunu öğrendik. Kısaca BEP diyoruz. Okullarımızda BEP Geliştirme Ekipleri var bunlarla da iş birliği yapıyoruz. İ bireysel gelişim raporlarını da ona göre çocuğun durumuna göre senede 1 defa veya daha fazla olacak şekilde yaparak u kaynaştırma öğrencilerimizin eğitimini u bir üst noktaya götürmeye çalışıyoruz.” (Ö5)

Öğretmenlere “Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı geliştirilmesi amacıyla okulunuzda ne gibi çalışmalar yapılıyor?” sorusu sorulmuştur. Kendileriyle görüşülen öğretmenlerden sekizi, yapılan çalışmalar ile ilgili genel düşünceler teması altında; BEP hazırlandığını, altısı destek eğitim odasının kullanıldığını, dördü okulda BEP Geliştirme Ekibinin olduğunu bildiğini, dördü rehberlik servisiyle iş birliği yapıldığını ifade etmiştir. Yapılan çalışmalarla ilgili olumlu düşünceler teması altında; öğretmenlerin beşi okuldaki çalışmaların yeterli ve başarılı olduğunu, üçü sınıf içerisinde öğretmenlerin bu çocuklarla ilgilendiğini, biri öğretmenlerin ve ailelerin sürekli iş birliği içerisinde olduğunu, biri kadın öğretmenlerin daha başarılı olduğunu ifade etmişlerdir. Yapılan çalışmalarla ilgili olumsuz düşünceler teması altında; öğretmenlerden ikisi BEP hazırlama işinin tamamen rehber öğretmenin üzerine verilmiş bir sorumluluk olarak kaldığını, biri BEP Geliştirme Ekibinin işlevsel çalışmadığını, biri öğretmenlerin BEP konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığını ifade etmişlerdir. Bu soruya ilişkin bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

“Okulumuzda bireyselleştirilmiş eğitim programı ile ilgili rehberlik hıh BEP birimi oluşturuldu ve bu BEP birimi bu doğrultuda çalışmalar yapmaktadır öğrencilerin gereksinimlerini belirleyip o gereksinimlere uygun programı ee sınıf öğretmenleriyle birlikte oluşturup çalışmalarını devam ettirmektedir.” (Ö2)

“BEP'in hazırlanması direk zaten u veliler rehber öğretmenler, onlarla birlikte hazırlanıyor ve herkes kendi öğrencisinin durumunu durumuna göre rehber öğretmenle birlikte BEP'i hazırlıyor. Burda herhangi bir sıkıntı olmuyor.” (Ö14)

Öğretmenlere “Bireyselleştirilmiş eğitim programının daha işlevsel uygulanabilmesi için önerileriniz nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Okul yönetimine yönelik öneriler teması altında; kendileriyle görüşülen öğretmenlerden sekizi plan uygulanırken bütün paydaşların görüşlerinin alınması ve iş birliği içerisinde yapılması gerektiğini, dördü sınıf mevcutlarının daha az olması gerektiğini, dördü öğretmene destek hizmetler sağlanması gerektiğini, üçü BEP Geliştirme Ekibinin karşılıklı fikir alışverişinde bulunması gerektiğini ifade etmiştir. Öğretmenlere yönelik öneriler teması altında; üç öğretmen çocukların seviyelerine uygun davranışlar ve kazanımların daha basite indirgenmesi gerektiğini, iki öğretmen açık ve anlaşılır bir şekilde bireyselleştirilmiş eğitim planları yapılması gerektiğini, iki öğretmen değerlendirmenin daha uzun bir süreye yayılması gerektiğini, bir öğretmen de gereken çalışmaların çok daha güzel bir şekilde yapabileceğini düşündüğünü ifade etmiştir. Görüşülen öğretmenlerden dördü, Milli Eğitim Bakanlığı'na yönelik öneriler teması altında; öğretmenlere BEP konusunda hizmet içi eğitim verilmesi gerektiğini, ikisi ailenin BEP sürecine katılımını sağlamaya yönelik düzenlemeler yapılması gerektiğini, biri öğrencinin e-okuldaki (MEB, internet eğitim portalı) takvim yaşına göre değil, gelişim yaşına göre işlem görmesi gerektiğini, biri öğrencinin eğitim planı hazırlanırken ihtiyacına göre

amaç alınması gerektiğini, biri öğretmenlerin ödüllendirilerek önyargularının kırılması gerektiğini ifade etmiştir. Bu soruya ilişkin bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

“Bunu bunu maddeler halinde sayıcam; Birinci olarak bu alanda ekip olması gerektiğini düşünüyorum. İkinci olarak aile eğitimi öğretmen eğitimi bunların daha belirgin ve daha çok olması gerektiğini düşünüyorum. Üçüncü olarak bireysel eğitim programı uygulamada karşılaşılan sorunlarda öğretmene okul idaresi, milli eğitimin destek olması gerektiğini düşünüyorum. Fiziki mekânların düzenlenmesi, sınıftaki malzemelerin olması gibi gerektiğini düşünmekteyim.”(Ö7)

“Ee, destek odaları devam edebilir. İı dediğim gibi sınıf mevcutları kaynaştırma öğrencilerinin ee olacağı sınıflarda sınıf mevcutları uygun sayıya getirilebilir.” (Ö14)

Tartışma ve Sonuç

Özel gereksinimli öğrencilerin en az sınırlandırılmış ortamda eğitim alması ilkesi dünyada ve ülkemizde daha da önem kazanmıştır. Bir ilkokulda görevli farklı branştan öğretmenlerin BEP, yasal düzenlemeler ve kaynaştırma uygulamaları hakkındaki görüşlerini almak üzere yapılan bu araştırmanın bulguları alanyazınla karşılaştırılarak aşağıda tartışılmıştır.

Öğretmenlerin çoğu bu öğrencilerin eğitimi hakkında az da olsa bilgilerinin olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin mesleki kıdemleri de göz önünde bulundurulduğunda özel gereksinimli öğrencilerle mesleki yaşantılarında bir şekilde karşılaştıkları, sınıflarında olmasa da buldukları eğitim ortamlarında bu öğrencilerin eğitimi hakkında gözlem yapma ve bilgi sahibi olma fırsatı buldukları görülmektedir. Öğretmenlerin büyük kısmının özel gereksinimli öğrencilerin eğitimiyle ilgili lisans düzeyinde ve/veya Milli Eğitim Bakanlığı'nın düzenlemiş olduğu hizmet içi kurslarla bilgi sahibi oldukları görülmektedir. Okullarındaki kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşleri sorulduğunda ise öğretmenler okulun kaynaştırma uygulamasında iyi olduğunu, öğretmenlerin üzerine düşen sorumlulukları yerine getirdiğini, öğretmenlerin genel anlamda olumlu bakış açısında olduklarını dile getirmişlerdir.

Elde edilen bu bulgular daha önceden yapılan çalışmaların sonuçlarıyla tutarlılık göstermektedir. Örneğin, Önder (2007) yapmış olduğu araştırmada, kaynaştırma uygulamalarını yürüten sınıf öğretmenlerinin tamamının özel eğitim ile ilgili herhangi bir eğitim programına katılmadığını belirtmiştir. Yazarın çalışmasına katılan 29 öğretmenin 19'unun, özel gereksinimli öğrenciler ile ilgili olumsuz düşünceler içinde oldukları belirlenmiştir. Benzer şekilde Kaya (2003) da anket uygulanan yönetici ve öğretmenlerin kaynaştırma uygulamaları ile ilgili bilgilerinin yetersiz olduğunu, kaynaştırma uygulamalarına karşı olumlu tutum göstermediklerini ve yapılan çalışmaların yetersiz olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Öğretmenlerin büyük çoğunluğu yasal düzenlemelerin yapıldığını, fakat uygulamada sıkıntılar olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenler yapılan yasal düzenlemeleri olumlu bulmakla beraber, öğrencilerin, eğitim ortamlarına engel türü ve derecesine göre yerleştirilmediklerini ve sınıf mevcutlarının özel gereksinimli öğrenci sayısına göre düzenlenmediğini belirtmişlerdir. Aslında öğrencilerin engel türü ve derecesine göre tanılama ve yerleştirme, sınıf mevcutlarının özel gereksinimli öğrenciye göre düzenlenmesi gerektiği konusu da yasalarda açık ve net bir şekilde yer almasına karşın uygulamada sorunlar olduğu görülmektedir.

Özel gereksinimli bireyler ile ilgili yapılan yasal düzenlemelerin mevcut olduğu fakat uygulamada bazı sorunlar yaşandığı bulgusuna paralel olarak Çitil (2009), yapmış olduğu araştırmada Türkiye'de özel eğitim hizmetlerinin Cumhuriyet döneminde sürekli bir gelişme gösterdiğini ortaya koymuştur. Ancak özel eğitim ile ilgili önceden belirlenen politikalarla uygulamalar arasında tutarsızlıklar olduğu görülmektedir. Göçüncü (2014) yapmış olduğu araştırmada, araştırmaya katılan uzman ve öğretmenlerin 2003-2013 yılları arasında uygulanan özel eğitim alanına ilişkin politikalar ile ilgili genelde olumlu; ancak eğitim içeriği ve müfredat ile ilgili olumsuz görüş belirttiklerini saptamıştır. Benzer şekilde Akdemir Okta (2008) ve Güven (2009), yapmış oldukları araştırmalarda özel gereksinimli bireyler ile ilgili yasal düzenlemelerin uygulanmadığını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin de ifade ettiği gibi özel eğitimin yasal düzenlemeler açısından yeterli olduğu, fakat uygulamada sorunlar yaşandığı anlaşılmaktadır. Öğretmenler çözüm önerisi olarak da yasal düzenlemelerin daha işlevsel ve uygulanabilir olması gerektiğini, süreç içerisinde herkesin bilgilendirilmesine yönelik düzenlemeler yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Özel gereksinimli öğrenci ile ilgili veli, öğretmen, okul idaresi, özel eğitim veren öğretmen vb. herkesin yeterince her konuda bilgilendirilmesinin, süreç içinde bulunanların üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Alanyazında daha önce yapılan çalışmalarda da (Çuhadar, 2006; Kuyumcu, 2011; Sadioğlu, 2011; Şekercioğlu,2010; Yıkılmış, 2006 ve Zeybek, 2015) bu çalışmanın bulgularına benzer şekilde, özel gereksinimli bireyler ile ilgili süreç içerisindeki bilgilendirilmesi yönünde düzenlemeler yapılması gerektiği vurgulanmıştır.

Öğretmenler, daha çok sınıf mevcutlarının kalabalık olduğunu bu yüzden özel gereksinimli öğrenciyle ilgilenemediklerini, normal gelişen çocukların özel gereksinimli öğrencilere karşı olumsuz tutum sergilediklerini, velilerin çocuklarının özel durumlarını kabullenemediklerini ve özel gereksinimli öğrencinin sınıf içerisinde problem davranışlar sergilediğini ifade etmişlerdir. Sınıf mevcutlarının kalabalık olması, normal gelişen çocukların özel gereksinimli öğrencilere yönelik olumsuz tutumları bulgularına paralel olarak, Turhan (2007), normal gelişim gösteren öğrencilerin çoğunun kaynaştırma uygulamasına olumlu bakmadıklarını ve kaynaştırma öğrencilerinin genel eğitim sınıflarında bilgi ve becerileri tam olarak edinemeyecekleri görüşünde olduklarını ortaya çıkarmıştır.

Öğretmenlerin çoğu BEP'in tanımını yapabildiğini ve BEP hakkında bilgisi olduğunu, BEP'in özel gereksinimli öğrencilerin eğitimi için kullanıldığını, kaynaştırmada çocuğa program uygulanırken bazı problemlerle karşılaşıldığını belirtmişlerdir. Öğretmenler BEP ile ilgili bilgileri, mesleki deneyimlerinde özel gereksinimli öğrencilerle karşılaşma ihtimali fazlalığından ve şu an görev yaptıkları okulda özel gereksinimli öğrencilerin bulunup gerekli çalışmalar yapılmasından edinmiş olabilirler. Bu çalışmada, sınıfında özel gereksinimli öğrenci bulunsun ya da bulunmasın öğretmenlerin BEP hakkında fikirlerinin olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin BEP'in tanımını yapabilmesi ve BEP hakkında bilgisinin olması bulgularından farklı olarak; Kamen Akkoyun (2007) da, RAM personelinin ve kaynaştırma eğitimi verecek öğretmenin, BEP hazırlama ve uygulama boyutunda bilgi yetersizliği olduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde Çuhadar (2006), Güteryüz (2014), Öztürk ve Eratay (2010) ve Zeybek (2015) de yaptıkları araştırmalarda öğretmenlerin BEP hazırlamada yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ortaya çıkarmıştır.

Öğretmenler sınıf mevcutlarının az olması gerektiğini, plan uygulanırken bütün paydaşların görüşlerinin alınıp iş birliği içerisinde çalışılması gerektiğini, öğretmene destek hizmetler sağlanması gerektiğini, öğretmenlerin BEP hazırlarken çocukların seviyelerine uygun davranışlar ve kazanımların basite indirgenmesi gerektiğini, süreç içerisinde herkesin BEP ile ilgili iş ve işlemlerde koordineli olması ile başarıyı artıracaklarını düşünmektedir. Öğretmenlerin bilgi eksikliği giderilip, sınıf mevcutlarının da makul düzeylerde olması, öğretmenlerin BEP geliştirme sürecinde daha etkin ve verimli olmasını sağlayacaktır.

Çuhadar (2006), okullarında kaynaştırma eğitimine tabi öğrencisi bulunan ilköğretim okulu yöneticileri ve öğretmenlerinin, özel gereksinimli öğrenciler için BEP hazırlanması gerektiğine inandıklarını, bununla birlikte program geliştirme, özel eğitim, kaynaştırma eğitimi ve BEP ile ilgili ders ya da kurs almaları gerektiğini tespit etmiştir. Bu araştırmadaki öğretmenlerin BEP ile ilgili hizmet içi eğitim almaları gerektiğine ilişkin bulgular ile araştırmacının bulguları paralellik göstermektedir.

Sonuç olarak öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilerin eğitimiyle ilgili bilgi sahibi oldukları, hizmet içi eğitim kurslarıyla bilgi seviyelerinin arttığı, fakat bilgi eksikliğinin giderilmesi amacıyla ilgililerin işe vuruk, iş başında uygulamalı ve güncel bilgilerden oluşmuş eğitimlerle bu sorunun giderebileceği düşünülmektedir. Bu çalışmanın sonuçlarına göre, yasal düzenlemeler genel olarak olumlu karşılanmakta, fakat uygulamada sorunlar yaşandığı görülmektedir. Uygulamada yaşanan sıkıntıların giderilmesi amacıyla denetim ve rehberlik mekanizmasının daha işlevsel hale getirilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Yaşanan sorunlar daha çok sınıf mevcutlarının özel gereksinimli öğrencilere göre düzenlenmemesi, yerleştirme ve tanılamada problem

yaşanması, süreç içerisindeki kişilerin yeterince bilgilendirilmemesi, velilerin çocuklarının özel durumlarını kabullenmemeleri, normal öğrencilerin özel gereksinimli öğrencilere karşı olumsuz tutum ve davranışlarda bulunması üzerinde yoğunlaşmaktadır. Sorunların çözümüne yönelik öneriler de daha çok sınıf mevcutlarını azaltma, fiziksel, öğretimsel ve davranışsal düzenlemeler, süreç içerisinde herkesin bilgilendirilmesi, destek eğitim odalarının yaygınlaştırılması yönündedir. BEP ile ilgili genel olarak bilgi sahibi olduğu, BEP geliştirme sürecinde yapılması gereken çalışmalar yapıldığı, rehberlik servisi ve okul idaresinden gerekli desteğin sağlandığı, ancak kaynaştırmanın daha işlevsel uygulanması için özellikle sınıf mevcutlarının azaltılması ve iş birliği içerisinde çalışmaların yapılmasının daha olumlu sonuçlar doğuracağı düşünülmektedir. Farklı branştan öğretmenlerin temsil oranı da dikkate alınarak yapılan araştırmada genel olarak özel gereksinimli öğrenciler ile ilgili olumlu atmosferin olduğu, yapılması gereken çalışmalar olanaklar dâhilinde gerçekleştirildiği görülmüştür. Destek eğitim odasının aktif ve işlevsel olması, okul idaresinin ve rehberlik servisinin konu üzerinde hassas olması konuya önem verildiği izlenimi vermektedir. Bununla birlikte, özellikle fiziksel, öğretimsel düzenlemelerin yapılması, bilgilendirme çalışmalarının gerçekleştirilmesi, yerleştirme ve tanılama işlemlerinin titizlikle yapılması durumunda kaynaştırma uygulamalarının daha başarılı olacağı düşünülmektedir.

Öğretim süreçlerinin daha sağlıklı yürütülebilmesi için fiziksel düzenlemelerin, özellikle sınıf mevcutlarının azaltılmasına yönelik çalışmalar yapılması, kaynaştırma eğitimine ilişkin öğretimsel düzenlemelerin yapılması, kaynaştırma eğitimi içerisinde bulunan özel gereksinimli öğrencilerin davranış kontrolü ve olumlu davranış geliştirme konularında çalışmalar yapılması, süreç içerisinde bulunan okul idaresi, öğretmen, veli, rehber öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi hakkında bilgilendirilmesi, özel gereksinimli bireylerin eğitimi ile ilgili düzenlenen yasal düzenlemeler hakkında tüm paydaşların bilgilendirilmesi, okul idaresi, veli, sınıf öğretmeni, özel eğitim sınıf öğretmeni ve rehber öğretmeni ile iletişim ve iş birliği içinde çalışmaların yürütülmesi, normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli öğrenciler ile ilgili olumlu tutum ve davranışlar sergilemeleri üzerinde çalışmalar yapılması, özel eğitim sınıfları ve destek eğitim odalarında özel gereksinimli öğrencilere eğitim veren öğretmenlere verilen %25 daha fazla ek ders iyileştirmesi uygulamasının, sınıfında özel gereksinimli öğrencileri bulunan sınıf öğretmenlerine de verilmesiyle ilgili çalışma yapılması, iş başında ve uygulamalı hizmet içi eğitimler verilerek öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi ile ilgili her yönüyle bilgilencmeleri ve donanım sahibi olmalarının sağlanması, adrese dayalı kayıt sisteminin daha sağlıklı işlemesi için denetim mekanizmalarının devreye girerek okul mevcutlarındaki yığılımların önlenmesi ve örnek oluşturması amacıyla özel gereksinimli öğrencilerin eğitimine katkı sağlayan kişileri ödüllendirme sisteminin geliştirilmesi ile sorunların büyük oranda çözüleceği düşünülmektedir.

Ayrıca farklı eğitim kademesinde, farklı branştan öğretmenlerin görüş ve önerilerini öğrenme konusunda çalışma yapma, destek eğitim odası uygulaması yapılan eğitim kurumlarında özel gereksinimli öğrencilerin eğitiminde sorumlu kişilerin görüş ve önerilerini alma, farklı coğrafi bölgelerde özel gereksinimli öğrencilerin eğitimiyle ilgili görev yapan farklı branştan eğitimcilerin görüş ve önerilerini alma, kaynaştırma eğitimi uygulaması yapılan farklı eğitim kurumlarında araştırmalar yaparak başarılı çalışmalarını tespit etme, yapılan araştırmanın örneklemini geniş tutarak ileri nicel değerlendirmeler gerçekleştirme çalışmaları da ileriki araştırmalara yönelik öneriler olarak sıralanabilir.

Kaynaklar

- Acarlar, F. (2013). Kaynaştırma modeli ve özel gereksinimli küçük çocukların özellikleri. B. Sucuoğlu & H. Bakkaloğlu (Ed.), *Okul öncesinde kaynaştırma* içinde (ss. 21-74). Ankara: Pegem Akademi.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2014). *İstatistik*. http://eyh.aile.gov.tr/data/545886b5369dc3281c69af4f/istatistik_ekim_2014.pdf adresinden elde edilmiştir.
- Akdemir Okta, D. (2008). *Kaynaştırma sınıflarına devam işitme engeli olan öğrencilere ve sınıf öğretmenlerine sağlanan özel eğitim hizmetlerinin belirlenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Batu, S., & Kırcaali-İftar, G. (2005). *Kaynaştırma*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Çitil, M. (2009). *Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar Türkiye’de özel eğitim (1923-2007)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çuhadar, Y. (2006). *İlköğretim okulu 1-5. sınıflarda kaynaştırma eğitimine tabi olan öğrenciler için Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının hazırlanması, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi ile ilgili olarak sınıf öğretmenleri ve yöneticilerinin görüşlerinin belirlenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Diken, İ. H., & Batu, S. (2010). Kaynaştırmaya giriş. İ. H. Diken (Ed.), *İlköğretimde kaynaştırma* içinde (ss. 2-25). Ankara: Pegem Akademi.
- Eripek, S. (2007). Özel eğitim ve kaynaştırma uygulamaları. S. Eripek (Ed.), *İlköğretimde kaynaştırma* içinde (ss. 1-21). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Göçüncü, A. (2014). *Türkiye’de 2003-2013 yılları arasında uygulanan özel eğitime ilişkin politikaların analizi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Güleryüz, B. (2014). *Sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmeni adaylarının kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Güven, D. (2009). *İlköğretimde kaynaştırma uygulamalarına katılan zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesine ilişkin öğretmen görüşleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Kamen Akkoyun, A. (2007). *Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü personelinin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşler* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Kargın, T. (2011). Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) hazırlama ve öğretimin bireyselleştirilmesi (4. baskı). İ. H. Diken (Ed.), *Özel eğitim* içinde (ss. 59-88). Ankara: Pegem Akademi.
- Kaya, U. (2003). *İlköğretim okulu yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerinin ve rehber öğretmenlerin kaynaştırma ile ilgili bilgi, tutum ve uygulamalarının incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kuyumcu, Z. (2011). *Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı (BEP) geliştirilmesi ve uygulanması sürecinde öğretmenlerin yaşadıkları sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2015). *Milli Eğitim İstatistikleri 2014-2015*. <http://sgb.meb.gov.tr/www/mill-egitim-istatistikleri-orgun-egitim-2014-2015/icerik/153> adresinden elde edilmiştir.

- Milli Eğitim Bakanlığı. (2010). *Okullarımızda neden, niçin, nasıl kaynaştırma?* Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Önder, M. (2007). *Sınıf öğretmenlerinin zihin engelli kaynaştırma öğrencileri için sınıf içinde yaptıkları öğretimsel uygulamaların belirlenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Özengi, S. Ş. (2009). *Eskişehir ilinde kaynaştırmanın yürütüldüğü ilköğretim okullarındaki rehber öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Öztürk, C.Ç., & Eratay, E. (2010). Eğitim uygulama okuluna devam eden zihin engelli öğrencilerin öğretmenlerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı hakkında görüşlerinin belirlenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, 10(2), 146-159.
- Resmi Gazete. (2012). *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*. http://orgm.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=608 adresinden elde edilmiştir.
- Sadioğlu, Ö. (2011). *Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin sorunları, beklentileri ve önerilerine yönelik nitel bir araştırma* (Yayınlanmamış doktora tezi). Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Şekercioğlu, B. (2010). *İlköğretim II. kademe branş öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunlar ile ilgili görüşleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Turhan, C. (2007). *Kaynaştırma uygulaması yapılan ilköğretim okuluna devam eden normal gelişim gösteren öğrencilerin kaynaştırma uygulamasına ilişkin görüşleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Vuran, S. (2007). Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları. O. Gürsel (Ed.). *Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının geliştirilmesi* içinde (ss. 1-10). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Yıkılmış, N. (2006). *İl Milli Eğitim yöneticilerinin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüş ve önerileri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (5. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zeybek, Ö. (2015). *İlköğretim okullarındaki İngilizce öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüş ve önerileri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Ankara University Faculty of Educational Sciences Journal of Special Education

Year: 2016, Volume: 17, No: 3, Page No: 247-268

DOI: 10.21565/ozelegitimdergisi.266140

RESEARCH

Received: 29. 03. 16

Accepted: 21. 07. 16

OnlineFirst: 15.11.16

Opinions of Primary School Teachers about Individualized Education Programme, Legal Regulation and Inclusion Implementation*

Engin Yılmaz**
Eskişehir Primary School

Emine Sema Batu***
Anadolu University

Abstract

In this study, it aimed to put forward teachers opinions who works in an elementary school in Eskişehir about Individualized Education Programme (IEP), legal arrangement and inclusion implementations. Teachers branches consist of classroom teachers, special education teachers, pre-school teachers, English teachers and guidance teachers. Data of the study were collected with 17 volunteer teachers via semi-structured interviews and for this, appropriate questions were prepared and used. The interviews were lasted between five to 21 minutes in changing times. After conducting the interviews, data were analyzed descriptively. Problems in the education of students with special needs were more likely; not held classes for students with special needs of the present, lack of educational evaluation diagnostic and placement, not informed enough people in the process, parents disavowal children's special status of, which concentrates on exhibit negative attitudes and behavior towards students with special needs and students with normal development. In this study has also obtained teachers have general information about individualized education program, fulfillment of the responsibilities in the individualized education program and development process and provided to special needs the necessary support from the school board members and guidance service. Results of the study emerged some suggestions: Decreasing the number of students in the inclusive classes, making physical, instructional and behavioral adaptations, correcting educational assessment, placement and diagnosis processes, providing information to the people in the inclusion process, increasing the number of support rooms in the schools are some of the suggestions which are thought to make the inclusion implementations more accomplished.

Keywords: Individualized education programme, inclusion, legal regulation, qualitative research.

Recommended Citation

Yılmaz, E., & Batu, E. S. (2016). Opinions of primary school teachers about Individualized Education Programme, legal regulation and inclusion implementation. *Ankara University Faculty of Educational Sciences Journal of Special Education*, 17(3), 247-268.

*This study was produced from master's thesis of Engin YILMAZ which was conducted in the advisory process of Prof. Dr. Emine Sema BATU in Anadolu University, Institute of Education Sciences.

****Corresponding Author:** Teacher, Eskişehir Barbaros Primary School, Eskişehir, E-mail: enginyilmaz59@gmail.com

***Prof. Dr., Anadolu University Research Institute for Individuals with Disabilities, Eskişehir, E-mail: esbatu@gmail.com

The purpose of the present study was to determine the opinions of teachers in one primary school about inclusion implementations. Data of the study were collected with 17 volunteer teachers via semi-structured interviews and for this, appropriate questions were prepared and used. During the interviews, interview guide, a contract, individual information form, voice recorder, and the question form was used. The interviews were lasted between five to 21 minutes. After conducting the interviews, data were analyzed descriptively. Via the analysis, results were transferred to frequencies.

This research's problem is to determine opinions from different branches of primary school teacher's about Individualized Education Programme, legal arrangement and inclusion implementation. These following questions were found answers for this study: What are the opinions from different branches of primary school teachers about Individualized Education Programme? What are the opinions from different branches of primary school teachers about legal arrangement for special education needs students? What are the opinions from different branches of primary school teachers about inclusive education implementations?

Method

School information where research was made are; there are 1041 students and 51 teachers in that school. 17 volunteer teacher attended to research. 10 of them are class teacher, two of them are special education teacher, two of them are school counselor, two of them are preschool teacher and one of them is english teacher. Teachers working year average is 15,5 years. Classroom size average is 26 students. There are 34 special education needs students. 17 of them are educated in special education classes. 17 of them are educated as a inclusive students. Two of inclusive students are hearing impaired, two of inclusive students are attention deficit and hyperactivity disorder, two of inclusive students are motor speech disorders, 11 of inclusive student are mild mental retardation. In this school there is Individualized Education Programme Improvement Team gathers under the presidency of assistant manager with; school counselor, classroom teacher, branch teacher and student's parent.

Data of research collected between 06.04.2015 and 27.04.2015. Meetings made when teacher is available for interview. Datas analyzed in order like these: Sound recordings casted to interview form without any changes. Made categories to form interviews coding key. To determine of research's reliability, chose six students (%30 of all teachers) interview coding key. Pointed other category which are outside of available category. Gave six teacher's interview coding key to different expert for intercoder reliability. Intercoder reliability result of ten question is %91.42. After this process gave last form to interview coding key. At last, datas were analyzed descriptively and transferred to frequencies. Grounded on offering findings is questions ordering in interview form. When quoting gave line number from all teacher's interview form.

Results

The results of the study revealed that participant teachers had information about education of students with special needs but still there is need to update this knowledge via practical in-service trainings. Legal processes are seem to be positive and sufficient in general but there is problem with the application of the legal processes. It is also thought that in order to overcome the problems related with application of the legal processes, the organizations responsible with controlling and guide should be related with the main subject.

Problems related with education of students with special needs are mostly; student numbers in the classes are not organized depending on the student with special needs, problems related with educational assessment, diagnosis and placement, not providing sufficient knowledge to people who are in the process, parents who do not accept their children's special need, typically developing children's not accepting their peers with special needs. These formed that, teachers have general data about Individualized Education Programme (IEP), due operation done with implementation in IEP process, due support supplied from guidance service and school management. In generally occurde that positive atmosphere about students needed special education due

operation occurred in opportunity. Support education room is active and functional, school management and guidance service responsive, that give an impression on subject.

Discussion and Conclusion

Results of the study emerged some suggestions: decreasing the number of students in the inclusion classes, making physical, instructional and behavioral adaptations, correcting educational assessment, placement and diagnosis processes, providing information to the people in the inclusion process, increasing the number of support rooms in the schools are some of the suggestions which are thought to make the inclusion implementations better. Besides, conducting research studies for making typically developing peers and their parents display more positive attitudes and behavior towards children with special needs can be suggested. Different inclusion implementations in different schools might be examined and successful implementations should be determined and extended quantitative evaluation can be conducted with larger participants.

Ekler

EK A. Kişisel Bilgi Formu

Görüşme Konusu: İlkokulda görevli farklı branştan öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilerin eğitimi ile yasal düzenlemeler, kaynaştırma ve Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları ile ilgili görüş ve önerileri

Görüşmeyi Yapan: Engin YILMAZ

(Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Özel Eğitim Ana Bilim Dalı Zihin Engelliler Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi)

Bu çalışmada amaç: İlkokulda görevli farklı branştan öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilerin eğitimi ile yasal düzenlemeler, kaynaştırma ve Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları ile ilgili görüş ve önerilerinin belirlenmesidir.

1-Adınız:

2-Soyadınız:

3-Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek

4-Branşınız:

5-Öğretmenlikteki Hizmet Yılıınız:

6-Okuldaki Hizmet Yılıınız:

7-Dersine Girdiğiniz Sınıf Mevcudu:

8-Özel Eğitim, Kaynaştırma, Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı hakkında herhangi bir hizmet içi eğitim aldınız mı?

() Evet() Hayır.....

9- Öğrenim Durumunuz:

Önemli Not: Çalışmanın amacı bu görüşme yoluyla belirtilen konuda bilimsel gerçekliğe uygun bilgiye erişmek olduğundan çalışmanın hiçbir aşamasında kimliğinize yönelik bilgiye yer verilmeyecektir.

EK B. Görüşme Soruları

1. Özel gereksinimli öğrencilerin eğitimi hakkındaki bilgileriniz nelerdir? Daha önce bu konuda herhangi bir eğitim aldınız mı? Aldıysanız ne tür eğitimlerdi?
2. Özel gereksinimli bireylerin eğitimini planlayan yasal düzenlemeler hakkındaki bilgileriniz nelerdir?
3. Yasalarda geçen; Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı yapma zorunluluğu, kaynaştırma uygulaması, sınıf mevcutlarının özel gereksinimli öğrenciye göre düzenlenmesi, ölçme ve değerlendirmede yetersizlik türüne göre tedbir alınması vb. düzenlemeler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
4. Özel gereksinimli öğrencilerin eğitiminde sorunlar yaşanmakta mıdır? Varsa sorunların çözümüne yönelik hangi yasal düzenlemelerin yapılmasını isterdiniz?
5. Okulunuzdaki kaynaştırma uygulamasına ilişkin görüşleriniz nelerdir?
6. Kaynaştırma uygulamasında yaşanabilecek veya yaşadığınız sorunlar nelerdir?
7. Kaynaştırma uygulamasında sorunların çözümüne ilişkin önerileriniz nelerdir?
8. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı hakkındaki bilgileriniz nelerdir?
9. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı geliştirilmesi amacıyla okulunuzda ne gibi çalışmalar yapılmaktadır? Bireyselleştirilmiş Eğitim Programının daha işlevsel uygulanabilmesi için önerileriniz nelerdir?